

fi

Euroopan unioni
Aluepolitiikka

info regio

| N° 15 | joulukuu 2004 |

panorama

Solidaarisuusrahasto

ja riskienhallinta

Sisällys

Solidaarisuusrahasto ja riskienhallinta

Unioni solidaarisena

Solidaarisuusrahaston juuret juontavat kesän 2002 dramaattisiin tulviin. Tuolloin Euroopan unionissa haluttiin perustaa väline, jolla unioni voisi käytännössä osoittaa taloudellisen solidaarisuutensa katastrofien uhreiksi joutuneille jäsenvaltioille ja ehdokasmaille.

Solidaarisuusrahasto Saksin osavaltiossa (Saksa) – Nopea ja asianmukainen vastaus elokuun 2002 tulviin

Elokuun 2002 tulvissa pahoin kärsineen Saksin tilanteen nopea kohentuminen on onnistunut osoitus Euroopan unionin solidaarisuusrahaston tavoitteesta helpottaa teknisten ja yhteiskunnallisten perusrakenteiden jälleenrakennusta mahdollisimman pian katastrofin jälkeen.

Omakohtainen kokemus: Tšekki

Solidaarisuusrahasto toiminnassa: Malta, Ranska, Itävalta, Espanja

Omakohtainen kokemus: Portugali

Reportaasi: Ranska – Gardin departementin pelastaminen

Kaksi kertaa vakavista tulvista kärsinyt Gardin departementti sai Euroopan unionin solidaarisuusrahaston tukea tulvavahinkojen korjaamiseen, perusrakenteiden ja terveys-, sosiaali- ja opetuspalvelujen uudelleenjärjestämiseen sekä alueen suojelun ja riskienhallinnan parantamiseen. Lyhyessä ajassa toteutettiin kaikkiaan 115 toimenpidettä, mikä oli todellinen hallinnollinen voimannäyte. Panorama kävi tapaamassa solidaarisuusrahaston uranuurtajia.

Omakohtainen kokemus: Italia

Riskienhallinta, yksi rakennerahastojen ensisijaisista tavoitteista vuosiksi 2007–2013

Euroopan unionissa tarvitaan kokonaisvaltaista ja yhdenmukaista riskienhallintaa.

Interreg toiminnassa: Alankomaat, Atlantin alue, Pohjanmeri, Alppien alue

Valokuvat (sivut): CEDRE (1, 21), hankkeen vetäjät (3, 4, 17), Préfecture de Provence-Alpes-Côte d'Azur (6, 13), European Space Agency (5), Istituto Nazionale di Fisica Nucleare (7), AEIDL (7, 16), Ministerstvo financí (7, 12) Dipartimento della protezione civile (8, 18), Sächsische Staatskanzlei (10), Malta's Planning & Priorities Co-ordination Division (13), Österreichisches Bundesministerium für Inneres (13), Parque Nacional marítimo-terrestre de las islas atlánticas de Galicia (13), Câmara Municipal de Monchique (14), Institution Maintenenon (15), Rijkswaterstaat-Directie Oost Nederland (19), Bulgarian Ministry of Energy and Energy Resources (20), IRMA (21), Interreg IIIB North Sea Programme Secretariat (21), Università degli Studi di Trieste (21).

Kansi: Prestige-tankkerin öljyvuotovahinkojen puhdistaminen

Vastaava toimittaja: Thierry Daman, Euroopan komissio, aluepolitiikan pääosasto

Tämä lehti on painettu kierrätyspaperille englanniksi ja ranskaksi.

Teema-aineisto on saatavilla Euroopan unionin 19 kielellä Internet-osoitteesta http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm.

Tämän julkaisun kirjoitukset eivät ole oikeudellisesti sitovia.

3

10

12

13

14

15

18

19

21

Unioni solidaarisena

Teksti: Johannes Wachter ⁽¹⁾

Käytännön solidaarisuustyötä Saksan tulvien aikaan (2002)

Solidaarisuusrahaston juuret juontavat kesän 2002 dramaattisiin tulviin. Tuolloin Euroopan unionissa haluttiin perustaa väline, jolla unioni voisi käytännössä osoittaa taloudellisen solidaarisuutensa katastrofien uhreiksi joutuneille jäsenvaltioille ja ehdokasmaille.

Kesällä 2002 Keski-Euroopassa kärsittiin ennennäkemättömän laajoista tulvista, jotka häiritsivät kokonaisten alueiden sosiaalis-taloudellisten perusrakenteiden toimintaa ja vahingoittivat kulttuuri- ja luonnonperintöä. Tšekissä, Saksassa, Italiassa ja muutamaa viikkoa myöhemmin Etelä-Ranskassa kärsittyjen välittömien vahinkojen arvoksi arvioitiin yhteensä 15 miljardia euroa.

Tulvista pidettiin 18. elokuuta 2002 huippukokous, jonne kokoontuivat tulvista kärsineiden valtioiden johtajat. Neuvoston puheenjohtajavaltio Tanska ja komissio vakuuttivat yhdessä, ettei kyseisiä valtioita voitu jättää huolehtimaan

yksinään katastrofin seurauksista, vaan Euroopan unionin oli toimittava solidaarisesti. Seuraavien kahden viikon kuluessa komissio ehdotti tiedonannossaan ⁽²⁾, että suurkatastrofeja varten luotaisiin uusi erityinen väline, jonka varat olisivat nopeasti käytettävissä. Tukea voitaisiin myöntää sekä jäsenvaltioille että parhaillaan unionin jäsenyydestä neuvotteleville ehdokasmaille.

Euroopan parlamentti ja jäsenvaltiot hyväksyivät ajatuksen yksimielisesti ja ilmoittivat haluavansa saattaa rahaston nopeasti toimintakykyiseksi, jotta tuet voitaisiin ottaa käyttöön ennen vuoden 2002 loppua.

Neuvoston asetus solidaarisuusrahaston perustamisesta

Komissio esitti ennätysajassa, vajaan kolmen viikon kuluttua mainitun tiedonannon julkaisemisesta, ehdotuksensa Euroopan unionin solidaarisuusrahaston ⁽³⁾ perustamiseksi.

⁽¹⁾ Hallintojohtaja, Euroopan komissio, aluepolitiikan pääosasto. Artikkelin lähteenä on käytetty asiakirjaa "Komission kertomus Euroopan unionin solidaarisuusrahastosta – Vuosikertomus 2002–2003 ja kertomus uuden välineen ensimmäisenä soveltamisvuonna saaduista kokemuksista". KOM(2004) 397 lopullinen, 26.5.2004.

⁽²⁾ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle – Euroopan yhteisön reaktio Itävallassa, Saksassa ja useissa ehdokasmaissa esiintyneisiin tulviin – Solidaarisuuteen perustuva aloite. KOM(2002) 481 lopullinen.

⁽³⁾ Ehdotus neuvoston asetukseksi Euroopan unionin solidaarisuusrahaston perustamisesta. KOM(2002) 514 lopullinen, 18.9.2002.

Saksa kesällä 2002: Elbejoki tulvii ...

Neuvosto ryhtyi viipymättä tutkimaan ehdotusta, josta kävi ilmi kaksi merkittävää huolenaihetta: uusi väline pitäisi hyväksyä ja ottaa käyttöön nopeasti, mutta samalla pitäisi myös huolehtia takeista, jotka estävät rahaston hyödyntämisen liian usein, sillä rahaston tuki on tarkoitettu vain viimeiseksi keinoksi. Tämän vuoksi komission ehdotus oli joiltakin osin erittäin jyrkkä.

Neuvosto hyväksyi uuden asetuksen ⁽⁴⁾ 11. marraskuuta 2002. Asetuksen pääpiirteet ovat seuraavat:

- > Euroopan unionin solidaarisuusrahastoa käytetään pääasiassa luonnonmullistusten yhteydessä, ja sen piiriin kuuluvat jäsenvaltiot sekä ehdokasmaat, jotka parhaillaan neuvottelevat liittymisestään unioniin. Komission alkuperäinen ehdotus kattoi myös teknologian aiheuttamat suuronnettomuudet ja ympäristökatastrofit, mutta asetuksen soveltamisalaa rajoitettiin, jotta se ei olisi ristiriidassa "saastuttaja maksaa" -periaatteen kanssa ja jotta vahinkoja aiheuttaneita osapuolia ei vapautettaisi oikeudellisesta vastuustaan.
- > "Suurkatastrofeilla" tarkoitetaan katastrofeja, joiden aiheuttamien tuhojen arvioitu laajuus ylittää vähimmäisrajan. Rajaksi asetettiin vuoden 2002 hintatason mukaan 3 miljardia euroa tai yli 0,6 prosenttia valtion bruttokansantulosta (alun perin komission ehdotuksessa raja-arvona oli miljardi euroa tai 0,5 prosenttia bruttokansantulosta). Koska arviointiperuste on kaksiosainen, kyseisen val-

tion suhteellinen vauraus ja taloudellinen tilanne voidaan ottaa huomioon (katso oheisesta taulukosta nykyiset abso-luuttiset vähimmäisrajat valtioittain).

On kuitenkin huomattava, että komissio ottaa huomioon vain välittömät vahingot. Tulojen ja tuotannon menetyksistä johtuvia välillisiä vahinkoja ei lasketa, sillä niitä varten ei ole olemassa yleisesti hyväksyttyä vertailukelpoista arviointimenetelmää.

- > Rahastosta voidaan myöntää poikkeuksellisesti tukea myös katastrofeille, joiden vahingot eivät ylitä asetettua vähimmäisrajaa. Poikkeuksia voidaan soveltaa,
 1. jos suurkatastrofi koettelee myös naapurivaltiota (kyseiselle naapurivaltiolle aiheutuneiden vahinkojen laajuudesta riippumatta)
 2. jos kyseessä ovat alueelliset poikkeukselliset katastrofit, joihin sovelletaan erityisen tiukkoja arviointiperusteita (lisätietoja jäljempänä). Lainsäätäjän mukaan poikkeus on kuitenkin säilytettävä selkeästi poikkeuksena, ja komissiota vaaditaan tutkimaan sen nojalla esitetyt pyynnöt erittäin tarkasti. Lisäksi neuvosto vahvisti varotoimenpiteenä tällaisia tilanteita varten myönnettävien tukien yhteenlasketuksi enimmäismääräksi 75 miljoonaa euroa vuodessa.
- > Tuhoja kärsinyt valtio (eivät alueelliset tai paikalliset viranomaiset) esittää tukihakemuksen, joka komission on

⁽⁴⁾ Neuvoston asetus (EY) N:o 2012/2002, EYVL L 311, 11.11.2002.

vastaanotettava viimeistään kymmenen viikon kuluessa ensimmäisen vahingon tapahtumispäivästä.

- > Rahastosta myönnetään tukea vain julkisiin menoihin ja sitä voidaan käyttää ainoastaan seuraaviin ensisijaisiin hätätoimiin:
 - a) perusrakenteiden saattaminen toimintakuntoon (muun muassa energia- ja vesihuolto, liikenne, terveydenhuolto, opetus)
 - b) tilapäiset majoitusjärjestelyt ja pelastuspalvelut
 - c) varojärjestelmän infrastruktuureiden turvallisuuden varmistaminen ja kulttuuriperinnön suojelutoimenpiteet
 - d) tuhoja kärsineiden alueiden, myös luontoalueiden, puhdistaminen.
- > Tukea ei myönnetä vakuutettuja tai vakuutuskelpoisia vahinkoja eikä pelkästään ehkäiseviä toimenpiteitä varten. "Vakuutuskelvottomuuden" käsite sisällytettiin asetukseen pääasiassa siksi, ettei "saastuttaja maksaa" -periaatetta heikennettäisi ja jotta korostettaisiin velvollisuutta toteuttaa riittävästi varotoimenpiteitä. Tukea ei näin ollen myönnetä yksityisille aiheutuneisiin vahinkoihin, joihin sisältyvät myös yritysvahingot. Julkinen omaisuus, jota suurin osa valtioista ei yleisesti ottaen vakuuta, on edellä mainituissa rajoissa kuitenkin tukikelpoista.
- > Solidaarisuusrahaston virkakoneisto on pidettävä mahdollisimman kevyenä. Rakennerahastojen toiminnasta poiketen solidaarisuusrahastolle ei näin ollen ole säädetty ohjelmakausia, yhteisrahoitusta eikä seuranta- tai tarkastusjärjestelmiä. Tuen täytäntöönpano on yksinomaan edunsaajavaltion vastuulla. Komissio on kuitenkin päättänyt toteuttaa käyntejä paikan päällä, jolloin edunsaajat voivat tarvittaessa pyytää neuvoja. Samalla komissio voi

varmistua, että täytäntöönpanojärjestelmä on asianmukainen ja että tulokset ovat sellaisia, että tuki pystytään todennäköisesti käyttämään kokonaan vuoden kuluessa.

- > Komissio ja edunsaajavaltio tekevät kuitenkin täytäntöönpanosopimuksen, jossa asetetaan muun muassa vastuun jakamista ja varainhoidon valvontaa koskevat vähimmäisvaatimukset ja määritellään suunnitellut tukikelpoiset toimenpidetyypit. Sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen komissio maksaa tuen kokonaisuudessaan, ja edunsaajalla on vuosi aikaa käyttää saatu tuki. Vuoden määräaikaa ei voida pidentää.
- > Kuuden kuukauden kuluttua täytäntöönpanosta edunsaajavaltio toimittaa komissiolle loppukertomuksen, jossa osoitetaan tuen asianmukainen käyttö. Valtion on maksettava takaisin käyttämättä jääneet tai väärin käytetyt määrät. Tämän jälkeen komissio päättää kyseisen tukitoimenpiteen.

Suurkatastrofien vähimmäisraajat valtioittain vuonna 2004

Valtio	Vähimmäisraja (miljoonaa euroa)	Valtio	Vähimmäisraja (miljoonaa euroa)
Belgia	1 596,775	Yhdistynyt kuningaskunta	3 066,255
Tanska	1 083,705	Bulgaria	99,563
Saksa	3 066,255	Kypros	63,803
Kreikka	849,027	Tšekki	424,259
Espanja	3 066,255	Viro	38,082
Ranska	3 066,255	Unkari	373,017
Irlanti	634,065	Liettua	87,039
Italia	3 066,255	Latvia	55,426
Luxemburg	116,321	Malta	25,119
Alankomaat	2 658,006	Puola	1 212,140
Itävalta	1 273,720	Romania	289,248
Portugali	757,625	Slovenia	132,975
Suomi	837,714	Slovakia	152,626
Ruotsi	1 518,971		

Vuonna 2004 sovelletaan vähimmäisrajoja, jotka ovat 0,6 prosenttia vuoden 2002 bruttokansantulosta. Enimmäisrajana on 3 miljardia euroa vuoden 2002 hintatason mukaan eli 3,066255 miljardia euroa.

Solidaarisuustoimien rahoitus

Yksi solidaarisuusrahaston perustamisen merkittävistä ongelmista oli soveltuvan rahoitustavan löytäminen. Koska yhteisön talousarvion rahoitusnäkyvät vuosiksi 2000–2006 eivät mahdollista riittävien varojen luotettavaa saatavuutta, solidaarisuusrahaston määrärahat päätettiin ottaa tavanomaisen talousarvion ulkopuolelta ja käyttää "tuoreita" lisävaroja. Talousarvioteknisesti tämä oli mahdollista vain luomalla uusi joustoväline ja tarkistamalla toimielinten välisessä sopimuksessa määrättyä neuvoston, parlamentin ja komission välistä talousarviokuria. Näin ollen solidaarisuusrahasto voi enimmillään myöntää tukea miljardi euroa vuodessa. Todellisuudessa tukea myönnetään kussakin tapauksessa kuitenkin ainoastaan välttämätön määrä ja käytettämättömät varat voidaan siirtää seuraavalle varainhoitokaudelle.

Satelliittikuva Portugalin ja Espanjan metsäpaloista vuonna 2003

Tämä merkitsee sitä, ettei komissio voi yksin päättää solidaarisuusrahaston tuen käytöstä. Komissio voi tukihakemuksen perusteellisen tarkastelun jälkeen vain ehdottaa tuen myöntämistä. Tämän jälkeen vaaditaan täydellinen menettely, jotta välttämättömäksi katsotun määrän sisältävä lisätalousarvio voidaan hyväksyä. Komissio voi myöntää tuen vasta sitten, kun neuvosto ja parlamentti näyttävät sille vihreää valoa.

Raskaalta ja aikaa vievältä vaikuttavan menettelyn etuna on kuitenkin se, että parlamentti ja neuvosto osallistuvat täysipainoisesti kaikkien eurooppalaista solidaarisuusrahastoa koskevien päätösten tekemiseen.

Tuen määrä

Neuvoston asetuksessa ei anneta erityisiä säännöksiä myönnettävän tuen määrän laskemiseksi. Asetus sisältää kuitenkin monia viittauksia siihen, kuten vaatimuksen hakemusten oikeudenmukaisesta käsittelystä. Avoimuus-, solidaarisuus- ja toissijaisuusperiaatteiden noudattamiseksi komissio hyväksyi progressiivisen järjestelmän, jossa on kaksi tuki-luokkaa: suurkatastrofin rajan alittavalle vahingon osuudelle myönnetään pienempi, 2,5 prosentin tuki, johon lisätään rajan ylittävälle osuudelle myönnettävä suurempi, kuuden prosentin tuki. Samaa menetelmää käytetään poikkeuksellisiin alueellisiin katastrofeihin, joiden vahingot eivät yllä vähimmäisrajaan asti. Niille myönnetään tässä tapauksessa 2,5 prosenttia välittömien kokonaisvahinkojen määrästä.

Menetelmä mahdollistaa tuen myöntämisen useita kertoja vuodessa erilaajuisten katastrofien aiheuttamille tuhoille, jotka koskevat taloudellisesti eri asemassa olevia valtioita. Tukea myönnetään enemmän suurten kuin pienten katastrofien aiheuttamiin vahinkoihin. Tuen määrä vaihtelee myös sen mukaan, miten tuhoja kärsinyt valtio pystyy vastaamaan tilanteeseen omin voimin.

Solidaarisuusrahastolle toimitetut tukihakemukset (marraskuu 2002–syyskuu 2004)

	Valtio	Katastrofin luonne	Laajuus	Myönnetty tuki (miljoonaa euroa)
2002	Itävalta	Tulvat	Suurkatastrofi	134
	Tšekki	Tulvat	Suurkatastrofi	129
	Ranska	Tulvat (Gard)	Alueellinen katastrofi	21
	Saksa	Tulvat	Suurkatastrofi	444
2003	Espanja	Öljyvahinko (Prestige)	Alueellinen katastrofi	8,626
	Italia	Maanjäristys (Molise/Apulia)	Alueellinen katastrofi	30,826
	Italia	Tulivuorenpurkaus (Etna)	Alueellinen katastrofi	16,798
	Italia	Tulvat (Pohjois-Italia)		
	Kreikka	Vaikeat sääolosuhteet talvella		
	Portugali	Metsäpalot	Suurkatastrofi	48,539
	Ranska	Metsäpalot (Etelä-Ranska)		Hylätty
	Espanja	Metsäpalot (Portugalin rajalla)	Katastrofivaltion naapurivaltio	1,331
	Malta	Tulvat	Suurkatastrofi	0,961
	Italia	Tulvat (Friuli-Venezia Giulia)		Hylätty
2004	Ranska	Tulvat	Alueellinen katastrofi	19,625
	Espanja	Tulvat (Malaga)		Hylätty
	Espanja	Metsäpalot		
Myönnettyjä tukia yhteensä				854,706

Ranska: puhdistustöitä Rhônejoen tulvien jälkeen joulukuussa 2003

Asetuksen täytäntöönpano

Syyskuuhun 2004 mennessä komissio oli vastaanottanut ylittävän monta, yhteensä 17, solidaarisuusrahaston tukea koskevaa hakemusta (katso taulukko).

Vain viisi hakemusta hyväksyttiin suurkatastrofien luokkaan (vahingot ylittivät vähimmäisrajan): Tšekin, Saksan ja Itävallan tulvat vuonna 2002 sekä Portugalin metsäpalot ja Maltan tulvat vuonna 2003. Kreikan vaikeita talvisääolosuhteita koskevan hakemuksen ei katsottu täyttävän tätä perustetta. Yksi hakemus, joka koski Espanjaa vuonna 2003 koetelleita metsäpaloja, hyväksyttiin naapurivaltiota koskevan perusteen nojalla, kun taas suurin osa eli muut kymmenen hakemusta määriteltiin alueellisten katastrofien luokkaan. Ainoastaan yksi katastrofi, *Prestige*-tankkerin uppoamisen aiheuttama öljyvahinko, ei ollut luonnonkatastrofi.

Hakemusten käsittelyssä kävi ilmi, että eräitä asetuksessa käytettyjä avainkäsitteitä oli tulkittava, jotta niitä voitiin soveltaa käytännössä. Vuonna 2004 julkaistussa kertomuksessaan ⁽⁵⁾ komissio selvittää todettuja ongelmia ja kuvaa menetelmää, joka kehitettiin hakemusten oikeudenmukaisen ja yhdenmukaisen käsittelyn varmistamiseksi.

Italia: Etna purkautuu syksyllä 2002

Suurin osa ongelmista liittyi solidaarisuusrahaston poikkeustukea koskeviin hakemuksiin, joissa hakuperusteeksi esitettiin alueellinen poikkeuksellinen katastrofi. Poikkeustuen myöntämistä koskevat seuraavat kolme edellytystä: 1) Katastrofin on oltava ”pääasiassa” luonnonmullistus. 2) Tuhojen on koskettava suurinta osaa alueen asukkaista. 3) Vakavat ja pitkäkestoiset vaikutukset alueen elinoloihin ja sen talouden vakauteen on todistettava.

Lisäksi asetuksessa korostetaan, että erityistä huomiota on kiinnitettävä syrjäisiin ja eristyneisiin alueisiin.

Nämä perusteet ovat erityisen ongelmallisia. Tukea hakevan valtion on ennen kaikkea määriteltävä tarkasti tuhoja kärsinyt alue ja sillä asuvan väestön määrä. Valtion on osoitettava, että katastrofista on aiheutunut henkilökohtaista tai vakavaa vahinkoa vähintään 50 prosentille asukkaista. Vaikka hallinnollisia rajoja ei ole välttämätöntä noudattaa (koska katastrofitkaan eivät noudata niitä), tuhoja kärsineen alueen on kuitenkin oltava yhtenäinen.

Maantieteellisesti hajanaisten tapahtumien niputtamista yhteen ei hyväksytä. Solidaarisuusrahaston toimintaperusteen mukaisesti alueen tai väestön on myös oltava kansallisesti huomattava. Tällöin tukea ei myönnetä puhtaasti paikallisiin tapahtumiin, jotka eivät vaikuta merkittävästi talouden vakauteen. Katastrofin kielteiset vaikutukset elinoloihin, kuten pitkäaikainen tilapäismajoitus, tavallisten perusrakenteiden pitkäaikainen puuttuminen (vesi, energia, liikenteen infrastruktuurit, televiestintä) ja pysyvät terveysriskit, on osoitettava. Vaikutukset ovat pitkäaikaisia, kun niiden odotetaan kestävän arviolta lähes vuoden ajan. Vaikka alueen syrjäisyys ja eristyneisyys eivät sinänsä ole tuen myöntämisen perusteita, keskeisiä alueita koskevilla hakemuksissa on esitettävä erityisen vakavat syyt.

Kaikkien näiden vaatimusten on täyttyttävä, jotta katastrofi voidaan luokitella poikkeukselliseksi. Tällöin vahingot ovat luonteeltaan tai laajuudeltaan merkittävämpiä taikka vaikutukset kyseiseen alueeseen vakavampia kuin kohtuudella olisi voitu olettaa. Joulukuun 2002 ja syyskuun 2004 välisenä aikana komissio katsoi, että nämä vaatimukset täyttyivät vain kuudessa tähän luokkaan kuuluvassa hakemuksessa, joille se ehdotti rahaston tukea. Neljä muuta hakemusta hylättiin.

Sillankorjausta Pilsenissä (Tšekissä)

Pont du Gard (Ranska): etualalla unionin solidaarisuusrahaston tuella rakennettu suojavalli

⁽⁵⁾ Katso alaviite 1.

Ensimmäiset opitut läksyt

Solidaarisuusrahaston perustamisen taustalla ollut tarkoitus ja perusajatus juontavat juurensa halusta luoda unionille väline, jolla voidaan osoittaa taloudellista solidaarisuutta jäsenvaltioille ja ehdokasmaille, joiden kokemat katastrofit ovat niin laajoja, etteivät ne pysty omin keinoin selviytymään tilanteesta. Näissä olosuhteissa ja toissijaisuusperiaatteen mukaisesti jäsenvaltiot hyväksyivät määrärahojen käyttöönoton yhteisön tavallisen talousarvion ulkopuolelta.

Viisi suurkanastrofia, joille solidaarisuusrahaston varoja on tähän mennessä myönnetty, ovat osoittaneet rahaston olevan tehokas ja tehtävänsä vastaava. Hallintoa on kuitenkin vielä joiltakin osin parannettava ja talousarviomenetelyä kevennettävä, jotta tuet voitaisiin maksaa vieläkin nopeammin.

Niiden tapausten osalta, jotka eivät kuulu rahaston pääasialliseen soveltamisalaan, on kuitenkin esitettävä entistä tarkempia päätelmiä.

Enemmistö tukihakemuksista koski vahinkorajan *alittavia* katastrofeja, vaikka kyseisten tapausten tuli olla poikkeuksia. Kyseisiä tapauksia koskevien erityisperusteiden arviointi on myös ollut aika ajoin hankalaa, mikä on aiheuttanut viivästyksiä.

Mainituista puutteista ja siitä huolimatta, että neuvosto on pitänyt arviointiperusteiden soveltamista löyhänä, rahasto on yleisesti ottaen toiminut tyydyttävällä tavalla myös poikkeustapauksissa. Viimeaikaisista hakemuksista käy kuitenkin ilmi suuntaus, että tukea pyydetään yhä pienempien katastrofien vahingoille, vaikka solidaarisuusrahaston soveltamisala on selkeästi ilmoitettu. Jää nähtäväksi, vaikuttaako tämä tulevaisuudessa lainsäädäntöön.

Tulevaisuudennäkymiä

Komissio huomautti 26. toukokuuta 2004 julkaistussa kertomuksessaan, että solidaarisuusrahaston toiminnasta on alle kahden vuoden jälkeen vielä liian aikaista tehdä lopullisia päätelmiä, ja se ehdottaa muutoksia asetuksen sisältöön, vaikka ongelmia onkin jo yksilöity.

Näyttää myös yhä selkeämmältä, että solidaarisuusrahasto ja yhteisön nykyisin käytössä olevat eri välineet eivät anna unionille mahdollisuutta reagoida asianmukaisesti kaikissa mahdollisissa suurkanasteissa, joissa unionin toiminta olisi toivottavaa. Tällaisia tilanteita voisivat olla esimerkiksi terroristi-iskut, teknologiset suuronnettomuudet tai kansanterveydelle aiheutuvat uhat.

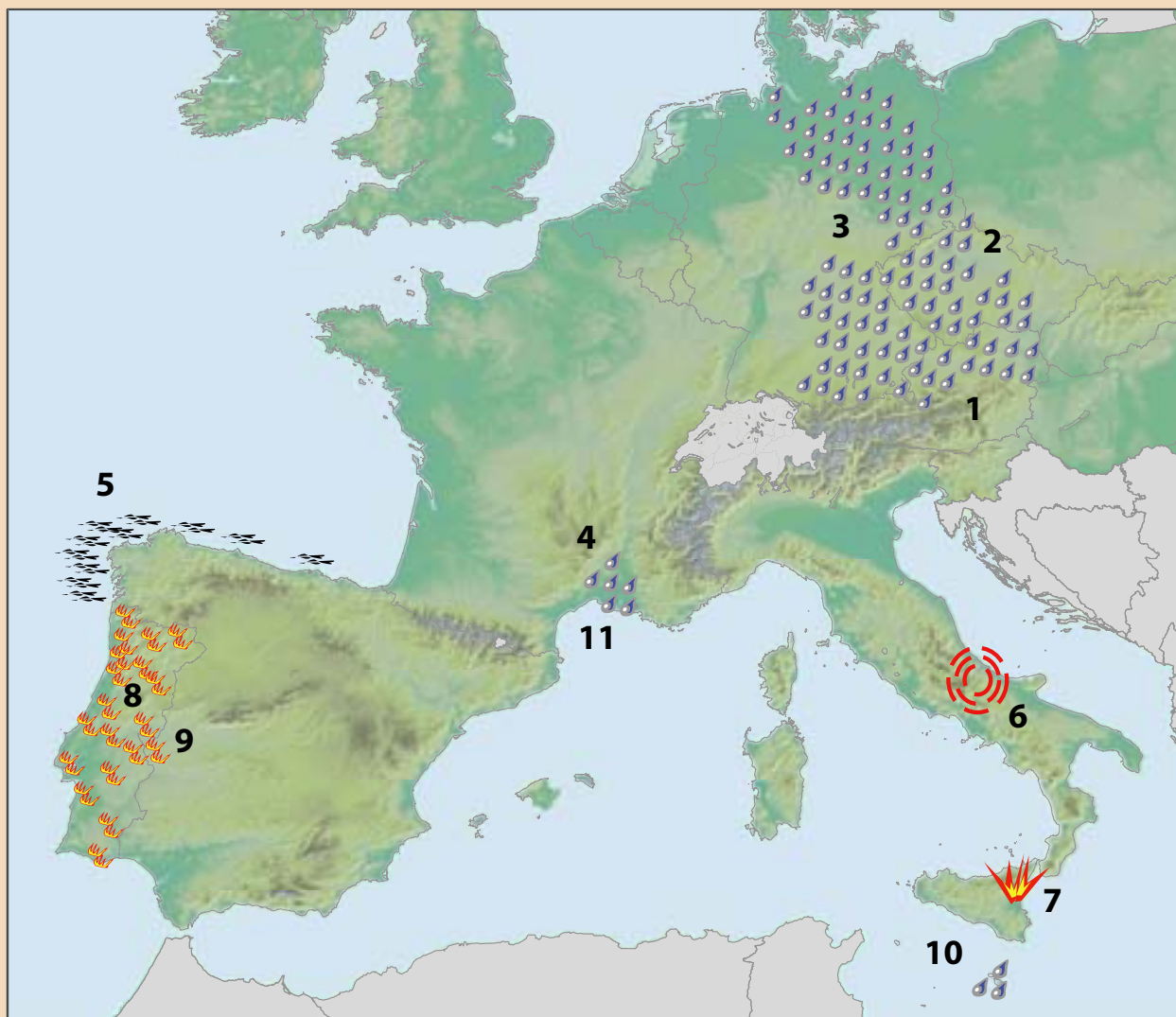
Tämän vuoksi komissio päätti sisällyttää vuosien 2007–2013 rahoitusnäkymiä koskevaan tiedonantonsa ⁽⁶⁾ ehdotuksen yhteisestä lähestymistavasta hätätilanteissa. Tässä yhteisvastuun ja nopean toiminnan välineessä yhdistyvät olemassa olevat eurooppalaiset toimenpiteet ja välineet sekä tietty määrä uusia tai täydentäviä aloitteita. Yhteisvastuun ja nopean toiminnan väline on kansalaisille Euroopan vastaus suuriin kriisitilanteisiin. Välineestä voidaan antaa rahoitusta myös terrorismin uhrien tukemiseen, väestönsuojelun tarpeisiin sekä kansanterveydellisten kriisien ja luonnononnettomuuksien seurausten lievittämiseen. Työ on siis vasta aluillaan.

Solidaarisuusrahaston tuella toimiva tilapäinen opetusryhmä San Giuliano di Puglian (Italia) maanjäristyksen uhreille

⁽⁶⁾ Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille – Rahoitusnäkyvät 2007–2013. KOM(2004) 487 lopullinen, 14.7.2004.

Euroopan unionin solidaarisuusrahasto

Solidaarisuusrahastosta marraskuun 2002 ja syyskuun 2004 välillä myönnetyt tuet

2002		miljoonaa euroa	2003		miljoonaa euroa	2004		miljoonaa euroa
1 Itävalta	Tulvat	134,000	5 Espanja	Öljyvahinko	8,626	11 Ranska (Rhône)	Tulvat	19,625
2 Tšekki	Tulvat	129,000	6 Italia	Maanjäristys	30,826			
3 Saksa	Tulvat	444,000	7 Italia (Etna)	Tulivuorenpurkaus	16,798			
4 Ranska (Gard)	Tulvat	21,000	8 Portugali	Metsäpalot	48,539			
			9 Espanja	Metsäpalot	1,331			
			10 Malta	Tulvat	0,961			

Solidaarisuusrahasto Saksin osavaltiossa (Saksa)

Nopea ja asianmukainen vastaus elokuun 2002 tulviin

Ulrich Kraus ⁽¹⁾

Elokuun 2002 tulvissa pahoin kärsineen Saksin tilanteen nopea kohentuminen on onnistunut osoitus Euroopan unionin solidaarisuusrahaston tavoitteesta helpottaa teknisten ja yhteiskunnallisten infrastruktuurien jälleenrakennusta mahdollisimman pian katastrofin jälkeen.

Grimman riippusilta ennen solidaarisuusrahastosta myönnettyä tukea ja sen jälkeen

Voimakkaat rankkasateet nostattivat 10.–19. elokuuta 2002 jokien pinnan erittäin korkealle etenkin Elben ja sen sivujokien yläjuoksun valuma-alueella. Tulvat aiheuttivat Saksassa ennennäkemättömän laajoja tuhoja eritoten Saksin osavaltiossa. Elokuun 12. päivänä vettä satoi valtavat määrät, paikoin jopa yli 400 ml/m², mikä sai Erzgebirgen vuoristossa virtaavat Elben sivujoet tulvimaan vuorokauden kuluessa. Voimakkaat virrat tunkeutuivat vuoriston kapeiden laaksojen läpi vieden mukanaan kaiken eteen osuvan. Ensimmäistä tulvaa seurasi vajaan viikon päästä toinen. Tšekissä ja muualla Saksassa sijaitsevat sivujoet olivat laskeneet valtavat vesimääränsä Elbeen, jonka pinta nousi ennätyskorkeuteen. Vakavimmin tulvasta kärsittiin Saksin osavaltion pääkaupungissa Dresdenissä: siellä Elben pinta nousi 17. elokuuta historialliseen 9,40 metrin korkeuteen ja ylitti siihenastisen ennätyksen noin 70 senttimetrillä.

Katastrofin dramaattisimpana seurauksena Saksissa oli 20 ihmisen kuolema, kun virtaava vesi vei heidät mukanaan. Tulvaveden alle jäi arviolta kaksi kolmasosaa osavaltiota. Vaurioita kärsi noin 25 000 asuntoa, joista 400 tuhoutui täysin. Noin 740 kilometriä teitä, 466 siltaa ja 20 prosenttia Saksin rautatieverkostosta vahingoittui tai tuhoutui. Noin kymmenen prosenttia osavaltion sairaaloista oli evakuoitava tulvien takia. Vahinkoja aiheutui myös 280:lle sosiaalialan laitokselle, kuten vanhainkodeille ja vammaisten asuntoloille. Vesi vaurioitti

vakavasti monia muistomerkkejä ja kulttuurirakennuksia, kuten Dresdenin kuuluisaa Semper-oopperaa ja Zwingerin taidemuseota. Vesivaurioista kärsi 12 000 yritystä, jotka työllistävät yhteensä noin 100 000 työntekijää, häiriten niiden toimintaa paikoin merkittävästi ja pitkäaikaisesti.

Saksin osavaltiossa vahinkotapauksia laskettiin olevan yhteensä yli 100 000. Ilmoitettujen vahinkojen arvo oli noin 8,7 miljardia euroa, joista perustettujen tukiohjelmien arviointiperusteiden mukaan noin 6,7 miljardia oli korvauskelpoisia. Miljardi euroa saatiin yksityiseltä sektorilta, kuten vakuutusyhtiöiden korvauksista, useista lahjoituskampanjoista sekä tuhoja kärsineiden henkilöiden omista varoista. Jäljelle jääneet 5,75 miljardia kertyivät julkisista varoista: yhteensä noin 4,8 miljardia Euroopan unionin solidaarisuusrahastosta ja Saksan liittotasavallan jälleenrakennusrahastosta. Lähivuosien aikana Saksin ja tuhoja kärsineiden kuntien on itse osoitettava pelkästään katastrofin vaurioittamien perusrakenteiden korjaamiseen arviolta 950 miljoonaa euroa.

⁽¹⁾ Saksin osavaltion kanslia, jälleenrakennusyksikön johtaja.

Jo katastrofin aikana perustettiin jälleenrakennusyksikö, jonka tehtäväksi annettiin välttämättömien tukiohjelmien koordinointi. Tarkoituksena oli ennen kaikkea huolehtia pahimmin kärsineiden alueiden väestöstä ja kyseisille alueille vievien maanteiden kulkukelpoisuuden palauttamisesta. Tätä varten monet tiet, sillat sekä vesi- ja kaasujohdot, jotka virtaava vesi oli kirjaimellisesti vienyt mukanaan, oli aluksi saatava tilapäisesti kuntoon.

Vahinkojen laajuus oli myös määritettävä asianmukaisesti. Tämän vuoksi oli sovitava yhteisistä perusteista, joita noudatettaisiin aiheutuneita vahinkoja ja kestäväen jälleenrakennuksen kustannuksia arvioitaessa. Kokonaisvahinkojen arvioinnissa otettiin huomioon ainoastaan tulvien aiheuttamat välittömät vahingot, kuten asuntojen, yritysten ja perusrakenteiden tuhoutuminen. Huomioon ei otettu välillisiä vahinkoja, kuten yritysten kärsimiä tulojen menetyksiä, sillä niiden arvon määrittäminen osoittautui äärimmäisen hankalaksi. Välittömien vahinkojen arvon laskenta annettiin koko Saksasta ja ulkomailta varta vasten palkattujen useiden alojen asiantuntijoiden tehtäväksi.

Euroopan komissio päätti 11. joulukuuta 2002 myöntää Saksalle 444 miljoonaa euroa solidaarisuusrahaston tukea elokuun 2002 tulvien yhteydessä toteutettujen hätäaputoimien yhteisrahoitusta varten. Euroopan komission ja jäsenvaltion välinen sopimus päätöksen soveltamisesta allekirjoitettiin heti seuraavana päivänä.

Solidaarisuusrahaston rahoituksen käyttö kuuluu Saksan liittomuotoisesta hallinnosta johtuen sekä liittovaltion että tulvista kärsineiden osavaltioiden viranomaisen toimivaltaan. Saksin osavaltiossa kolme eri hallintotasoa osallistui solidaarisuusrahaston tuen täytäntöönpanoon Saksin osavaltion kanslian perustaman jälleenrakennusyksikön kautta. Rahoitustukien koordinoinnista ja organisoinnista eri toimivaltaisten tasojen välillä huolehtineen yksikön tehtävänä oli pääasiassa

- > huolehtia käytännön yksityiskohdista liittovaltion ja Euroopan komission välillä
- > määritellä menettelyjä koskevat yksityiskohdat
- > ratkaista täytäntöönpano-ongelmat, joita toimivaltaisista erityisosastot ja tukien jakamisesta vastaavat tahot kohtasivat.

Toiminnan toteuttaminen kuului eri ministeriöiden toimivaltaan. Ministeriöiden pääasiallisena tehtävänä olivat rahoitettujen toimenpiteiden tekninen toteuttaminen sekä hallinnollisesta täytäntöönpanosta ja solidaarisuusrahaston tuen valvonnasta huolehtiminen.

Saksin talousministeriön alainen riippumaton elin varmensi, että tuensaajat ja niiden myöntämisestä vastaavat osastot olivat käyttäneet tuet asetettujen tavoitteiden mukaisesti, ja vahvisti tämän jälkeen, että toimenpiteet oli suoritettu moitteettomasti päätökseen. Asianomaiset eri osastot olivat aiemmin saaneet runsaasti kokemusta rakennerahastojen hallinnoinnista, joten tutkimus voitiin suorittaa tehokkaasti.

Solidaarisuusrahaston Saksille myöntämästä 265 miljoonasta eurosta noin 60 prosentilla rahoitettiin suoje-lutoimenpiteitä ja jo katastrofin aikana toteutettuja tulvien torjuntatoimenpiteitä. Kyse oli etenkin pelastustoiminnan rahoittamisesta. Solidaarisuusrahastosta katettiin myös tuhoja kärsineen väestön evakointiin, tilapäismajoitukseen, muonitukseen ja ensiapuun liittyviä kustannuksia katastrofin aikana ja sen jälkeen. Solidaarisuusrahastosta rahoitettiin myös tulvaveden aiheuttamia vahinkoja korjaavia välittömiä toimenpiteitä: veden mukanaan tuoman maan puhdistamista, raivausta ja poiskuljetusta, jotka olivat välttämättömiä ensimmäisiä toimenpiteitä tuhoutuneiden perusrakenteiden korjaamiseksi.

Loput noin 40 prosenttia EU:n Saksille myöntämästä rahoitustuesta osoitettiin välittömiin toimenpiteisiin, joilla pyrittiin poistamaan uhkaavat vaarat, korjaamaan täysin tuhoutuneet teiden, jokien, sosiaalisten järjestelmien ja terveydenhuollon perusrakenteet sekä suojelemaan kulttuuriperintöä. Hyvä esimerkki tästä ovat pelastustoimenpiteet Dresdenin teatteriaukiolla, jonka ympärillä sijaitsevat arvokkaat Semper-ooppera, Zwingerin taidemuseo ja Taschenberg-palatsi. Kyseinen mah-tava esplanadi joutui veden uhriksi jo 12. elokuuta 2002, jolloin Weißeritzjoki peitti sen hetkessä.

Eri suoje-lu-, raivaus- ja korjaustoimenpiteet, joista suurin osa rahoitettiin solidaarisuusrahaston avulla, hyväksyttiin erittäin nopeasti – joskus jopa itse katastrofin aikana –, minkä ansiosta Saksin osavaltio kykeni pysäyttämään nousseen veden aiheuttamat tuhot. Raivaustoimien ripeä toteuttaminen esti sairauksien leviämisen. Nopea toiminta mahdollisti jo muutaman päivän kuluttua pääsyn julkisiin teitä ja muita väyliä pitkin myös tuhoutuneimmille alueille, etenkin Elben sivujokien halkoman Erzgebirgen vuorijonon jyrkkäreunaisiin laaksoihin. Alueet saatiin kytkettyä takaisin julkisiin vesi- ja kaasuverkostoihin muutamassa viikossa. Pariissa kuu-kaudessa vahingot pystyttiin korjaamaan myös historiallisista ja kulttuurirakennuksista, jotka pystyivät pian avaamaan taas ovensa yleisölle.

Saksin osavaltion hallitus oli asettanut tavoitteekseen korjata mahdollisimman paljon elokuun 2002 tulvien aiheuttamista vahingoista ennen vuoden 2004 loppua. Korjaustöiden tavoitteena oli myös kestävä uudelleenrakentaminen, jolla voitaisiin minimoida myös mahdollisten uusien tulvien vahingot. Tavoitteen saavuttamiseksi muutettiin alueellisia lakeja ja määräyksiä, muun muassa Saksin vesilakia. Nyt, kaksi vuotta elokuun 2002 kam-mottavien tapahtumien jälkeen, voidaan varauksetta sanoa, että tavoite on saavutettu. Vahinkojen laajuus huomioon ottaen moinen suoritus ei kuitenkaan ollut itses-täänselvyyttä. Solidaarisuusrahaston tarjoama tuki oli epäilemättä ratkaisevassa asemassa sekä aineellisella tasolla että korjausten nopeuden osalta. Etenkin solidaarisuusrahaston säännös, joka edellyttää solidaarisuusrahaston tuen käyttämistä vuoden sisällä, nopeutti korjaustoimenpiteiden toteuttamista Saksissa ja muuallakin.

Täytäntöönpano Tšekissä

Euroopan unionin solidaarisuusrahaston tuen täytäntöönpano Tšekissä

Dominika Heřtová, ohjelman johtaja, Tšekin valtiovarainministeriön ulkomaanavun osasto

Elokuussa 2002 Tšekkiä koettelivat äärimmäiset sääolosuhteet, eritoten rankkasateet, jotka saivat veden pinnan nousemaan tuhoisasti. Syntyneet tulvat koskettivat maan 14 hallinnollisesta alueesta yhdeksää. Yhteensä 17 ihmistä kuoli ja 200 000 evakuoitiin. Kaiken kaikkiaan kuusi prosenttia Tšekin pinta-alasta jäi täysin tulvaveden alle. Vahinkojen kokonaisarvoksi arvioitiin yli 2,3 miljardia euroa.

Euroopan komissio reagoi katastrofiin nopeasti perustamalla Euroopan unionin solidaarisuusrahaston, jonka ansiosta Tšekin tuhoja kärsineet alueet saivat 129 miljoonaa euroa tukea jo joulukuussa 2002. Tuen jakaminen annettiin valtiovarainministeriön ulkomaanavun osaston tehtäväksi. Solidaarisuusrahaston tuen piiriin kuuluvien vahinkojen määrän arvioinnista vastasivat kuitenkin ensi sijassa tuen lopulliset saajat: kunnat, alueet, valtion eri yksiköt, yhdistykset sekä yksityiset energiantuotanto- ja jakeluyritykset.

Tuki osoitettiin ensimmäiseksi kiireellisiin urakoihin ja terveydenhuollon perusrakenteiden kunnostamiseen, sillä evakuoitujen ihmisten tilapäismajoituksen sekä vesi- ja energihuollon uudelleenjärjestämisen kustannukset oli katettava. Kaupunkialueilla tuet kohdennettiin kunnan omistamien rakennusten puhdistamiseen ja kuivaamiseen sekä liejun ja jätteiden poiskuljettamiseen. Maaseutualueilla tuista rahoitettiin raivaus- ja korjaustöitä sekä jokipenkereiden tilapäistä vahvistusta.

Näiden hätätoimenpiteiden lisäksi merkittäväällä osalla solidaarisuusrahaston tuesta kunnostettiin vahingoittuneita liikenteen perusrakenteita: paikallisyhteyksiä, siltoja, jalkakäytäviä ja rautateitä. Huomattava tukisumma myönnettiin kaupunkialueiden korjaamiseen sekä juoma- ja likaveden käsittelyyn.

Koska vahingot olivat luonteeltaan samankaltaisia kaikilla vuoden 2002 tulvista kärsineillä alueilla, edellä mainittuja toimenpiteitä toteutettiin niissä kaikissa. Solidaarisuusrahastosta rahoitettiin kuitenkin myös muutamia erityistoimia. Esimerkiksi Terezinin muistomerkin pelastustoimiin myönnettiin 3 169 371 euroa. Tuki käytettiin tämän ainutlaatuisen linnoituskokonaisuuden suojeluun, vanhan salaoitusjärjestelmän puhdistamiseen ja peruskorjausten tekemiseen. Historiallisten arkistojen ja muiden tulvavaurioista kärsineiden arvok-

kaiden asiakirjojen pelastamiseen osoitettiin 466 099 euroa. Katastrofin jälkeen arkistot oli välittömästi jäädytettävä, jottei niiden pilaantuminen jatkuisi. Sulattaminen, desinfiointi ja kuivaus oli tehtävä vähitellen, ja nämä toimenpiteet osoitautuivat erittäin kalliiksi. Solidaarisuusrahaston tuella voitiin kattaa osa toimenpiteiden kustannuksista.

Tulva vaurioitti pahimmin maan pääkaupunkia Prahaa ja sen historiallista keskustaa sekä Keski-Böömin aluetta. Prahan kaupungille myönnettiin yhteensä 60 187 314,50 euroa. Näillä varoilla rahoitettiin tilapäismajoitusta ja julkisen liikenteen perusrakenteiden korjausta, etenkin veden peittämien metroasemien puhdistus- ja kuivaustöitä. Suurin osa kaupungin saamasta tuesta käytettiin kulttuuriperinnön kunnostamiseen ja terveydenhuoltoon. Loppuosa osoitettiin opetuslalle, kaupungin viheralueiden kunnostamiseen ja Prahan eläintarhalle. Erityistukea annettiin eniten tuhoja kärsineen Karlinin kaupunginosan puhdistus- ja korjaustöihin.

Tulvien ehkäisy

Elokuun 2002 tulvat olivat ääri-ilmiö. Tärkeimpien jokien palautuminen ennalleen kestää arviolta 500–1 000 vuotta. Tällaisessa tilanteessa on mahdotonta toteuttaa riittävästi varotoimenpiteitä, jotta vahingoilta välttyttäisiin täysin. Vuoden 2002 tulvien jälkeen siihen saakka käytössä olleet toimenpiteet kuitenkin analysoitiin. Analyysissä tehdyt havainnot ja suositukset on nyt otettu osaksi kansallisia ja alueellisia tulvientorjunta- ja suojelujärjestelmiä. Tšekkiä koskevassa yhteisön tukiehyksessä ja Prahan aluetta koskevassa yhtenäisessä ohjelma-asiakirjassa on myös otettu huomioon mahdollisuus rahoittaa tulvientorjuntatoimenpiteitä rakennerahastoista.

Solidaarisuusrahaston tuen täytäntöönpano Tšekissä saatiin päätökseen tammikuussa 2004. Solidaarisuusrahaston tuella tšekkiläisalueita voitiin auttaa merkittävästi selviytymään elokuun 2002 tulvien seurauksista. Kaikki toimijat pitivät toimenpidettä nopeana ja merkinä Euroopan unionin solidaarisuudesta.

Yhteystiedot:

Dominika.Hertova@mfc.cz

MALTA

Toimenpiteet Maltalla ja Gozolla

Kokonaiskustannukset: 30 172 291 EUR
EU:n tuki: 961 220 EUR

Erittäin voimakkaat myrskyt ja sade koettelivat Maltan saaristoa 15.–17. syyskuuta 2003 sekä aiheuttivat tulvia ja huomattavia aineellisia vahinkoja. Euroopan unionin myöntämä solidaarisuusrahaston tuki kattoi osaltaan seuraavien toimenpiteiden kustannuksia: vesijohdon puhdistus ja korjaus, energianjakeluverkon palauttaminen toimintakuntoon, tieliikenneverkon korjaus, julkisten rakennusten rakenteiden vahvistamistyöt, jokien kaivuutyöt ja jokiin kulkeutuneiden jätteiden poistaminen, pelastustoimet sekä kulttuuriperinnön ja -alueiden suojele ja kunnostus.

Marlene Bonnici, pääministerin kanslian suunnittelun ja ensisijaisten tavoitteiden koordinoimisen osaston pääjohtaja
info.ppcd@gov.mt (<http://ppcd.gov.mt/english/main.htm>)

RANSKA

Rhône: apua uhreille ja tulvien torjuntaa

Kokonaiskustannukset: 870 000 000 EUR
EU:n tuki: 19 625 000 EUR

Euroopan unionin solidaarisuusrahastosta myönnettiin maaliskuussa 2004 hätäapua Rhônejoen suistossa sekä Languedoc-Roussillonin ja Provence-Alpes-Côte d'Azurin alueilla joulukuun 2003 tulvista aiheutuneiden vakuuttamattomien vahinkojen korjaamiseen. Tuolloin joen pinta ulottui korkeammalle kuin koskaan Rhône mittausten historiassa. Heti kun EU:n myöntämä tuki oli vastaanotettu kesäkuussa 2004, siitä katettiin hätätoimenpiteiden (katastrofin uhreille annetun avun) kustannuksia ja etenkin tulvientorjuntarakenteiden kunnostamisesta aiheutuneita kuluja. Kyseiset tulvientorjuntarakenteet kuuluvat johdonmukaiseen kokonaissuunnitelmaan, jolla pyritään hallitsemaan tulvia koko Rhônejoen valuma-alueella Genevenjärveltä Välimeren. Parhaillaan käynnissä olevilla töillä palautetaan suojarakenteet, jotka ovat välttämättömiä alkutalven tulvariskeistä selviämiseksi.

Frédéric Dohet, Provence-Alpes-Côte d'Azurin alueen prefektuurin alueasioiden apulaispääsihteeri
Frederic.DOHEt@paca.pref.gouv.fr

ITÄVALTA

Perusrakenteiden palauttaminen toimintakuntoon

Kokonaiskustannukset: 194 000 000 EUR
EU:n tuki: 134 000 000 EUR

Elokuun 2002 tulvat aiheuttivat merkittäviä vahinkoja julkisiin perusrakenteisiin. Vahinkojen määräksi arvioitiin 2,9 miljardia euroa. Tulvista kärsittiin erityisesti Ylä-Itävallan, Ala-Itävallan ja Salzburgin osavaltioissa. Solidaarisuusrahaston tuesta 60 prosenttia käytettiin liikenteen perusrakenteiden – rautateiden, jokireittien ja teiden – hätäkorjaukseen. Joentörmien vahvistukseen käytettiin 35 prosenttia tuesta. Lopuilla varoilla rahoitettiin luonnonalueiden puhdistusta sekä vesi- ja energiahuollon, televiestinnän ja koulujen palauttamista toimintakuntoon.

Siegfried Jachs, Itävallan sisäministeriö
siegfried.jachs@bmi.gv.at

ESPANJA

Prestige-tankkerin öljyvuotovahinkojen puhdistaminen

Kokonaiskustannukset: 12 600 000 EUR
EU:n tuki: 8 626 000 EUR

Atlantin rannikolla sijaitsevaan Galiciansaarten kansallispuistoon kuuluu useita saaristoja (Ons, Cies ja Salvora) sekä niitä ympäröivän mannerlaatan merenpohja-alueita. Alueen erittäin monimuotoinen luonnonympäristö, jossa viihtyvät lukuisat linnut ja meressä elävät lajit, joutui Prestige-öljytankkerin uppoamisesta aiheutuneen öljyvahingon välittömäksi uhriksi marraskuussa 2002. Hiilivetyjen keräämistä ja saastuneiden alueiden puhdistamista varten perustettiin hätäjärjestelmä, joka sai liikkeelle Espanjan kansallispuistojen verkoston koko henkilöstön. Noin 10 000 hehtaaria rannikkoa ja merenpohjaa puhdistettiin käsin. Kokeellisia menetelmiä testattiin muun muassa vedenpuhdistuksessa sekä ekosysteemin ennallistamisessa ja menetelmien käyttöä laajennettiin koko pilaantuneen rannikon alueelle. Ponnisteluihin saatiin korvausta Euroopan komissiolta, joka päätti 15. joulukuuta 2003 myöntää 8 626 000 euroa solidaarisuusrahaston tukea.

Jesús Casas, kansallispuistojen itsenäisen viraston suunnittelun ja teknisen ohjelmoinnin osaston johtaja
jesus.casas@oapn.mma.es

Portugali

Solidaarisuusrahasto ja kesän 2003 metsäpalot Monchiquessa

Carlos Tuta, Monchiquen kunnanjohtaja, alueiden komitean jäsen

Monchiquen 5 400 asukkaan kunta eroaa Algarven muista kunnista siinä, että siellä on hiekkarantojen sijaan laajoja metsäalueita. Kunnan alue, jossa sijaitsee Etelä-Portugalin korkein kohta eli Fóiavuori (903 metriä), on vuoristoista, mikä täydentää merkittävästi Algarven matkailutarjontaa. Koko muun alueen tapaan matkailu onkin kunnan tärkein elinkeino. Muut elinkeinot liittyvät karjan, etenkin sikojen, kasvatukseen ja pääasiassa eukalyptusta kasvavan metsän taloudelliseen hyödyntämiseen.

Kesän 2003 kuluessa kunnassa koettiin vakavia tulipaloja, jotka roihusivat 82,5 prosentilla kunnan pinta-alasta polttaen poroksi maatiloja ja metsäviljelmiä, eläinten kasvattamoja ja ihmisten asumuksia, laitteistoja ja perusrakenteita. Vahinkoja kärsi 79 taloa, joista 44 oli ensisijaisia asuntoja. Useita karjankasvattamoja tuhoutui usein karjoineen päivineen.

Kesän 2003 kuluessa kunnassa koettiin vakavia tulipaloja, jotka roihusivat 82,5 prosentilla kunnan pinta-alasta polttaen poroksi maatiloja ja metsäviljelmiä, eläinten kasvattamoja ja ihmisten asumuksia, laitteistoja ja perusrakenteita. Vahinkoja kärsi 79 taloa, joista 44 oli ensisijaisia asuntoja. Useita karjankasvattamoja tuhoutui usein karjoineen päivineen.

Luonnonperinnön kannalta metsäpalot hävittivät merkittäviä määriä istutettua eukalyptus-, tammi-, korkki-, mänty- ja kastanjapuumetsää sekä laajoja aluskasvillisuus- ja mansikkapensasalueita. Toisaalla liekit hävittivät ennen kaikkea puutarhakasvien ja hedelmien viljelypaltoja.

Luonnonperinnön ja kunnan rakennettujen osien vaurioittamisen lisäksi katastrofi aiheutti pitkäaikaisia, erittäin kielteisiä vaikutuksia Algarven vuoriston talouteen ja paikoin myös väestön mahdollisuuksiin jäädä kotialueilleen.

Lukuisia vaurioita todettiin julkisissa perusrakenteissa, tieliikenne- ja vesistöverkostossa, vesihuollossa ja vedenpuhdistuksessa sekä muissa laitteistoissa. Palojen koettelemilla teillä tuhoutui liikennemerkkejä ja maalattuja opastemerkintöjä. Kun tuhot estivät paikoin veden virtausta, tukkeutui oja, katuojia ja muita vesiputkia.

Yhteydet olivat poikki, vesijohdot ja -rakenteet tukkeutuneet, liikenneopasteet vaurioituneet tai hävinneet – kaikki nämä vaativat huomiota kunnalta,

joka pyrki palauttamaan asukkaidensa elinolot ennalleen ja estämään tulevaisuuden riskitilanteet.

Koska kunnan varat eivät riittäneet kaikkiin korjauksiin, kunnan viranomaiset jättivät tukihakemuksensa Euroopan unionin solidaarisuusrahastolle. Hakemuksessa pyydettiin tukea useille hankkeille: vesirakenteiden puhdistamiseen ja tukkeumien poistamiseen, maaseutu- ja metsäteiden kunnostukseen ja raivaukseen, tieliikenneopasteiden palauttamiseen pahimmin tuhoutuneiden teiden osille sekä muiden julkisten laitteistojen saattamiseen toimintakuntoon.

Kaikkien ehdotettujen toimenpiteiden arvoksi arvioitiin 2 714 102,84 euroa. Kaikki niistä hyväksyttiin. Lokakuussa 2004 noin 60 prosenttia töistä oli saatettu päätökseen ja muut hankkeet olivat joko kilpailutusvaiheessa tai aluillaan.

Solidaarisuusrahaston rahoittamien toimenpiteiden toteutumisen ansiosta asukkaat voivat palata normaaliin elämään. Aineellisten vahinkojen korjaamisen lisäksi tuki kannustaa vaikeaan tilanteeseen joutuneita ja menetysten uhreja jättämään katastrofin seuraukset taakseen ja ponnistelemaan eteenpäin.

Yhteystiedot:

presidente@cm-monchique.pt

Verkkosivut:

<http://www.cm-monchique.pt/>

Ranska: solidaarisuusrahaston tulva-apu saapui sopivaan aikaan

Gardin departementin pelastaminen

Kaksi kertaa vakavista tulvista kärsinyt Gardin departementti sai Euroopan unionin solidaarisuusrahaston tukea tulvavahinkojen korjaamiseen, perusrakenteiden ja terveys-, sosiaali- ja opetuspalvelujen uudelleenjärjestämiseen sekä alueen suojelun ja riskienhallinnan parantamiseen. Lyhyessä ajassa toteutettiin kaikkiaan 115 toimenpidettä, mikä oli varsinaisen hallinnollinen voimannäyte. Panorama kävi tapaamassa solidaarisuusrahaston uranuurtajia.

Sommières: Vidourlen tulvavesi on noussut talojen ensimmäiseen kerrokseen.

"Solidaarisuusrahasto antaa toimintaan puhtia", huudahtaa Jean-Pierre Hugues. "21 miljoonan euron sijoitus kahdeksan kuukauden aikana on taloudelle aikamoinen edistysaskel!" Gardin prefekti ⁽¹⁾ tietää, mistä puhuu: hän on kahdessa vuodessa joutunut kahdesti koordinoimaan solidaarisuusrahaston täytäntöönpanoa departementissaan.

Ranskan keskiylängön, Välimeren ja Rhônejoen keskellä, Languedoc-Roussillonin hallinnollisella alueella sijaitsevan Gardin departementin läpi virtaa vuolaita jokia, joten departementti on erityisen altis tulville. Gardia koettelivat 8. ja 9. syyskuuta 2002 rajut tulvat, jotka aiheutuivat ranskalaismeteorologien "Sevennien episodiksi" nimittämästä tapahtumaketjusta. Tapahtumaketjun kuluessa departementin pohjoisosissa kulkevilla Sevennien vuorilla syntyy ukkoskuuroja, joiden vedet vyöryvät hyvin nopeasti rannikon tasangoille. Sateet ovat joskus niin äkillisiä ja runsaita, etteivät jokien uo-

mat eivätkä vuosisatojen aikana rakennetut padot riitä pidättämään valtavia vesimassoja. Ilmiö on tavallinen kesän loppupuolella. Syyskuussa 2002 sademäärä oli kuitenkin suurempi kuin koskaan sademäärämittausten historiassa, ja muodostuneilla tulvilla oli näin ollen erityisen dramaattiset seuraukset: 23 kuoli, 300 kuntaa 353:sta kärsi eriaisteista tuhoista, ja aineellisten vahinkojen määräksi arvioitiin 830 miljoonaa euroa.

"Alèsissa ymmärsin ensimmäisen kerran, miten tärkeitä viestintäyhteydet ovat", kertoo Samuel Glairon-Rappaz Gardin prefektuurin aluesuunnittelun ja paikallisen kehityksen osastolta. "On aikamoinen kokemus, kun Ranskassa on tällä vuosituhannella 50 000 asukkaan kaupungista kaikki yhteydet ulkomaailmaan täysin poikki". Gardonjoen rajua, yhtäkkiä tulviminen nimittäin vaurioitti kaikkia viestintärakenteita, teitä ja GSM-antenneja, ja Alèsin taajama joutui vuorokaudeksi täysin eristyksiin.

⁽¹⁾ Ranskan yhteensä sadassa departementissa valtion edustajana toimii prefekti.

"Kaikki alkoi syyskuun 9. päivän aamuna puoli seitsemältä. Gardon ylitti suojaavan rintamuurin metrillä", muistelee Alèsin keskustassa sijaitsevan 200-paikkaisen Bonnefonin klinikan johtaja François Saix. "Yhtäkkiä eteisaulaan vyöryi jättimäinen vesiaalto. Onneksi juuri tuolla hetkellä kukaan potilaista ei ollut leikkaussaleissa, jotka sijaitsevat sairaalan maanalaisessa osassa. Potilailla ei olisi ollut mitään mahdollisuutta selviytyä. Muutamat tuolloin paikalla olleet työntekijät ehtivät juuri ja juuri pakenemaan, ennen kuin vesi peitti kaiken alleen."

Katastrofaalisista tulvista vain muutama viikko Tšekin, Saksan ja Itävallan jälkeen kärsinyt Gardin departementti sai ensimmäisten joukossa 11. marraskuuta 2002 perustetun solidaarisuusrahaston tukea. Euroopan komissio päätti päivälleen kuukauden kuluttua, 11. joulukuuta 2002, myöntää solidaarisuusrahastosta Ranskalle 21 miljoonaa euroa Gardin hätäaputoimien rahoittamiseen. Kaiken kaikkiaan solidaarisuusrahaston tuella rahoitettiin 115 toimenpidettä, joiden yksittäiset kustannukset vaihtelivat 2 tuhannesta yli 2 miljoonaan euroon.

Bonnefonin klinikan leikkaussaliyksikkö siirrettiin katolle

Katastrofista selviytyminen

Solidaarisuusrahastoa koskevien säännösten mukaisesti tuki ohjattiin ensimmäiseksi perusrakenteiden saattamiseen toimintakuntoon. Gardissa vesihuollon ja liikennejärjestelmien uudelleenkäynnistämiseen käytettiin 4,5 miljoonaa euroa ja terveydenhuollon ja opetusalan rakenteiden kunnostamiseen 6,3 miljoonaa euroa.

Alèsissa esimerkiksi Bonnefonin klinikan vahingot olivat arvoltaan 5,4 miljoonaa euroa, joista vakuutusyhtiöt maksoivat neljä viidesosaa. Miljoonan euron tappiot jäivät kuitenkin edelleen korvaamatta, joten solidaarisuusrahaston 783 382 euron tuki otettiin mielihyvin vastaan. Vuoden 2003 alussa maksetun 15 prosentin välittömän ennakkomaksun ansiosta vastaanottotoiminta päästiin aloittamaan tilapäisrakennuksissa ja kirurgian osasto voitiin siirtää leikkaussaleineen yläkertaan.

Solidaarisuusrahaston tuki täydensi muita julkisia tukia, lievensi yksityiskorvausten omavastuu-aikoja mutta tarjosi myös tärkeitä lisämahdollisuuksia etenkin vahinkojen ehkäisyyn. "Solidaarisuusrahaston myöntämien 311 000 euron ansiosta pystyimme korjaamaan vahingot nopeasti mutta myös toteuttamaan ehkäiseviä toimenpiteitä, kuten asentamaan vettä eristäviä levyjä ja generaattorikoneiston

varajärjestelmän", korostaa myös vakavia tulvatuhoja kohdanneen 600-paikkaisen Alèsin keskussairaalan varajohtaja Jean-Louis Tetu. "Näitä investointeja emme olisi pystyneet tekemään ilman solidaarisuusrahaston tukea", vahvistaa yli 120 000 asukkaalle palveluja tarjoavan sairaalan talousjohtaja Michel Gil.

Opetussektori puolestaan sai 2,8 miljoonaa euroa. Solidaarisuusrahaston tukea saivat lukuisat Gardin päiväkodit, ala- ja ylä-asteet, lukiot sekä muut sosiaali- ja opetusalan laitokset. Esimerkiksi Bagnolsissa sijaitseva Les Hameline-sin hoito- ja oppilaitos sai lähes 270 000 euroa kunnostaakseen Cèzejoen tulvaveden suurelta osin vahingoittamat tilansa. "Ilman EU:n toimia meidän olisi pitänyt sulkea paikka lopullisesti ja muuttaa muualle – Herra tietää, minne ja milloin", kertovat ongelmanuurille tarkoitettun keskuksen johtaja Yves Abad ja keskusta ylläpitävän yhdistyksen puheenjohtaja Jean-Claude Tichadou yhteen ääneen.

Kun edunsaajia tapaa paikan päällä, käy nopeasti ilmi, että solidaarisuusrahaston avulla voidaan pelastaa hyödyllisiä ja välttämättömiä palveluorganisaatioita, joiden taloudellinen tilanne ei kestä tämän luokan katastrofeja. Ilman solidaarisuusrahastoa esimerkiksi vuosien yhdistystyö valuisi hukkaan. Solidaarisuusrahasto ei ole mikään rikkaiden humanitaarinen rahasto, jollaiseksi sitä voisi luulla, vaan todellinen jälleenrakennuksen väline.

Pont du Gardin akvedukti

"Ilman solidaarisuusrahastoa akvedukti olisi jäänyt pitkäksi aikaa siihen kuntoon, mihin Gardon sen jätti", kertoo Pont du Gardista huolehtivan elimen johtaja Bernard Pouverel. "Roomalainen vesijohto olisi kunnostettu hätäisesti, jolloin rakenne olisi jäänyt heikoksi, vaikka tulvia tulee väistämättä myöhemminkin". Kun kyseessä oli Ranskan neljänneksi suosituin arkeologinen nähtävyys (1,4 miljoonaa kävijää vuodessa), varoja ei säästetty: 2,2 miljoonan euron tuella se oli solidaarisuusrahaston kunnianhimoisin yksittäinen toimenpide Gardissa.

Korkein roomalaisten rakentama siltamallinen akvedukti on tärkeä kulttuuriperintökohde kansainväliselläkin tasolla ja paikallisväestön suosima ulkoilu- ja uimapaikka. Akveduktin alueella tehtiin mittavia kunnostustöitä Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) myöntämien 9,833 miljoonan euron turvin. Parannustöissä alueen suojelua ja hyötyarvoa lisättiin perustamalla museo, kahvio ja valvottu matkamuistomyymäläalue ja siirtämällä pysäköintialueet kauemmas. "Juuri kun kaikki alkoi toimia, Gardonjoki ryhtyi temppuilemaan ja tulvimaan rannoille", voivottelee Bernard Pouverel.

Tällöin hätiin saapui solidaarisuusrahasto, jonka tukea käytettiin pääasiassa kahteen kohteeseen: 1,36 miljoonalla eurolla Gardon padottiin 400 metrin matkalta ja 840 000 euroa investoitiin vahvistettuun virkistysalueeseen, jolla korvattiin entiset, joen mukanaan viemät terrassit. "Oli taottava, kun rauta oli kuumaa", Pouverel jatkaa. "Myöhemmin olisi ollut vaikeaa haalia nopeasti kokoon 1,3 miljoonaa euroa patomuurin rakentamiseen. Tavallaan oli myös kätevää, että EAKR:n rahoittaman työmaan henkilöstö oli vielä paikalla viimeistelytöitä

tekemässä. Solidaarisuusrahaston tuki nopeutti myös puhdistustoimia.

Varojärjestelmän infrastruktuureiden turvallisuuden välittömien varmistaminen ja kulttuuriperinnön välittömät suojelutoimenpiteet ovat solidaarisuusrahaston toinen tärkeä tukialue. Gardissa jokia tukkineiden esteiden poistoon ja joen pääuoman puhdistukseen käytettiin 5 miljoonaa euroa, ja 2,1 miljoonaa kului patojen ja penkereiden ekologisella tavalla toteutettuun kunnostukseen ja rakentamiseen. Kuntainväliset joen valuma-alueen suunnittelukomiteat, joiden vastuulla on huolehtia saman valuma-alueen ongelmista, helpottivat merkittävästi tämän solidaarisuusrahaston tukialueen tukien täytäntöönpanoa.

Testitilanne

"Voidaan sanoa, että solidaarisuusrahastosta hyötyivät kahdenlaiset toimijat: tietenkin lopulliset 'viralliset' tuensaajat, mutta myös kaikki julkiset palvelut, joiden oli käytettävä mielikuvitustaan ja välillä jopa mullistettava totuttuja tapoja pystyä joustamaan hallinnossa", selittää Gardin prefektuurin valtiontoimien osaston johtaja Chantal Dumon. "Solidaarisuusrahasto pani siis meidät testaamaan hyviä käytäntöjä."

Solidaarisuusrahaston Gardille myöntämät 21 miljoonaa euroa maksettiin 26. joulukuuta 2002 ja ne käytettiin kokonaisuudessaan vuoden 2003 maaliskuun ja joulukuun välillä eli solidaarisuusrahaston tukisäännösten mukaisesti yhden varainhoitovuoden sisällä. Hallinnossa erityisen lyhyt määräaika vaati nopeaa reaktiokykyä ja tehokkaita kumppanuuksia. Solidaarisuusrahasto pakotti siis julkiset toimijat – valtion, hallinnollisen alueen, maakuntaneuvoston ja kunnat – sekä urakoitsijat ja yrittäjät toimimaan erittäin tiiviissä yhteistyössä.

Kymmenisen kilometriä Pont du Gardista joen yläjuoksun suuntaan sijaitsevan Saint-Nicolas'n sillan entistäminen täysin tuhoutunutta siltaa vastaavaksi on merkittävä esimerkki synergiaista, joka tavallaan syntyi solidaarisuusrahaston tuen täytäntöönpanon pakottamana. Vaikka 1200-luvulla rakennetun, Gardonjoen rotkon ylittävän Saint-Nicolas'n sillan kaaret ovat 19 metriä korkeita, jäi silta syyskuussa 2002 veden alle. Vesi ulottui 2,70 metriä sillan yläpuolelle, eli veden korkeus kyseisessä kohdassa oli peräti 22 metriä. Sillan koko yläosa tuhoutui. Koska silta oli tieliikenteen kannalta strateginen ja symbolisesti erittäin arvokas Gardin asukkailla, sen korjauksessa päätettiin kunnioittaa mittaamattoman arvokasta kulttuuriperintöä. *"Meitä arvelutti käyttää solidaarisuusrahaston tukea tiukan määräajan takia",* tarkoittaa Gardin prefektuurin aluesuunnittelun ja paikallisen kehittämisen osaston päällikkö Michel Ravet. *"Kaiken oli oltava valmista ennen marraskuuta 2003, viimeistään kahdeksassa kuukaudessa. Otimme valtavan riskin, mutta se kannatti".* Viidessä kuukaudessa Saint-Nicolas'n sillan rahoittajat, suojelijat ja yrittäjät keskustelivat, neuvottelivat, päättivät urakoista ja toteuttivat työmaan, jossa *"satoja kiviä oli hakattava mitta-tilaustyönä, sillä ne olivat kaikki erikokoisia",* tähdentää työnjohdosta vastannut insinööri Claude Caps sillan tukisuunnitelmien osalta.

Gardonjoen tuhoama Saint-Nicolas'n silta (yllä) rakennettiin uudelleen (alla).

"Marshall-apu"

"Valitsimme hankkeiden esittäjiä, jotka kykenisivät käyttämään tuen vuoden kuluessa", selittää prefekti Jean-Pierre Hugues. *"Sen jälkeen ryhdyimme noudattamaan yhden luukun periaatetta ja yhteistyökumppaneita hyödyntävää hallinnointia, johon kuuluivat muun muassa jälleenrakennusyksikkö, viikoittain kokoontuvat ohjelmasuunnittelukomiteat ja kuukausittain kokoontuvat seurantakomiteat. Toimintaa helpotti se, että solidaarisuusrahaston säännöt ovat huomattavasti yksinkertaisemmat ja joustavammat kuin EAKR:n säännöt. Solidaarisuusrahaston Marshall-avun kaltaisuus on erittäin tehokas ominaisuus. Eri tahojen energiat saadaan käyttöön maksimaalisesti, kun sallittu toteutusai-ka on lyhyt ja kun viimeinen määräpäivä on tiedossa".*

Joulukuussa 2003 Gardissa tulvi jälleen. Tulvat olivat kuitenkin hyvin erilaisia, sillä tällä kertaa vesi nousi Rhônejoessa. Rhône tulvi yli äyräidensä parin viikon ajan Gardin, Vauclusen ja Bouches-du-Rhône departementtien rajoilla. Vahinkoja kärsittiin 26 kunnassa. Solidaarisuusrahaston vuoden 2002 tukien moitteeton hallinnointi ei ainakaan vaikuttanut kielteisesti, kun toisen tulva-aallon jälkeen uutta tukea myönnettiin 19,626 miljoonaa euroa jaettavaksi kolmen departementin kesken.

"Emme kuitenkaan ole solidaarisuusrahaston kestotilaajia", prefekti painottaa. *"EU:n arvokkaan tuen vastikkeena on riskienhallinta, joka koostuu ensisijaisesti aluesuunnittelusta ja kestävästä kehityksestä. On esimerkiksi kannustettava ihmisiä muuttamaan takaisin kylien keskustoihin, sen sijaan että kaavoitetaan lisää palstoitettuja omakotitaloalueita. Tätä on toki vaikea hyväksyä. Nykyään hylkäämme uudet rakennusluvut välittömästi, jos alueella vesi saattaa nousta yli 50 senttimetriä. Tämä ei ole kovin suosittu menettelytapa, mutta sen kanssa on vain ellettävä".*

Italia

Solidaarisuusrahaston avulla selviydyttiin vuoden 2002 kammottavasta maanjäristyksestä

Corrado Seller, Italian väestönsuojelutoimen pääjohtaja

Etelä-Italiassa sijaitsevat Molisen ja Apulian alueet kärsivät 31. lokakuuta ja 1. marraskuuta 2002 maanjäristyksistä, joiden voimakkuus oli 5,4 Richterin astei-

kolla. Maanjäristysten tuhot koskettivat useita Campobasson ja Foggian maakuntien kuntia ja aiheuttivat vaikeuksia suurelle osalle alueiden asukkaista. Suurin osa laajalla maanjäristysalueella sijainneista paikkakunnista kärsi huomattavista aineellisista vahingoista. Pahimmin järistys vaikutti San Giuliano di Puglian kaupungin ympäristöön. Järistykset tuhosivat pienen kaupungin kokonaan, ja alakoulun sortuminen surmasi 27 oppilasta ja yhden opettajan.

Katastrofi vaati tietenkin kaikkien Italian väestönsuojeluyksikköjen välitöntä toimintaa. Noin 5 000 henkilöä – palomiestä, poliisia, sotilasta ja vapaaehtoista ensiapujärjestöjen jäsentä – hälytettiin työskentelemään dramaattisessa tilanteessa, jota hankaloittivat lisäksi pääsyvaikeudet alueelle sekä huono sää.

Maanjäristys jätti jälkeensä lohduttoman näyn. Noin 12 000 henkilöä oli evakuoitava kiireessä tilapäisleireihin, joissa oli 2 737 telttaa, 518 asuntovauhua ja 14 ruokailupistettä. Ensimmäisten hätätoi-

menpiteiden välttämättömyyden lisäksi kävi nopeasti ilmi, että suuri osa ihmisistä oli menettänyt kotinsa eivätkä he pystyneet omin keinoin hankimaan uutta asuinpaikkaa. Tämän vuoksi oli myös tarjottava tilapäisasuntoja, joissa tuhoja kärsineet voisivat elää lähes normaaleissa elinolosuhteissa jälleenrakennustöiden loppuun asti.

Tilapäisasuntoja varten oli etsittävä sopivat tilat. Osoittautui välttämättömäksi siirtää suurin osa San Giuliano di Puglian asukkaista muutaman kilometrin päässä kaupungista sijaitsevalle pienelle mäelle. Paikan valinta oli kompromissi turvallisuussyiden ja sosiaalis-taloudellisten yhteyksien välttämättömän palauttamisen välillä. Kouluja, liikkeitä, toimistoja ja kirkkoja muunnettiin majoituskuntoon ja tuhat asukasta voitiin majoittaa pystytettyihin tilapäisasuntoihin. San Giuliano di Puglian jälleenrakennusta odotettaessa tilapäisasunnoiksi tarkoitettua puisista mökeistä syntyiikin kokonainen kylä.

Vuoden 2002 maanjäristyksen vahinkojen kokonaiskustannuksiksi arvioitiin 1 500 miljoonaa euroa. Euroopan komissio myönsi 8. joulukuuta 2003 Moliselle ja Apulialle 31 miljoonaa euroa solidaarisuusrahaston tukea. Noin 9 miljoonaa euroa osoitettiin sähköjakelun, vesihuollon, viemäriverkoston, televiestinnän, liikenteen, terveydenhuollon ja koulujen välttämättömien perusrakenteiden ja laitteistojen välittömään kunnostamiseen. Tilapäisasuntojen rakentamiseen ja hätäpalvelujen järjestämiseen tuhoalueiden väestöä varten osoitettiin 11 miljoonaa euroa. Noin 11 miljoonaa euroa käytettiin kolmanteen rahoitusalueeseen, perusrakenteiden turvallisuutta takaaviin toimiin ja kulttuuriperinnön suojeluun. Kulttuuriperintö kärsi huomattavia vahinkoja, sillä järistys turmeli suuren osan kirkoista, muistomerkeistä ja historiallisista rakennuksista, joita Molisessa ja Apuliassa on runsaasti.

Suuri osa yhteisön tuesta on tähän mennessä käytetty, ja suunniteltujen toimien toteutus on edistynyt hyvää vauhtia. Euroopan unionin taloudellinen apu on ollut erittäin tärkeää, ja solidaarisuusrahasto on tässä ollut avainasemassa.

Yhteystiedot: corrado.seller@protezionecivile.it

Uhreille tarkoitettuja tilapäisasuntoja

Riskienhallinta, yksi rakennerahastojen ensisijaisista tavoitteista vuosiksi 2007–2013

Euroopan unionissa tarvitaan kokonaisvaltaista ja yhdenmukaista riskienhallintaa.

Interreg IIIB -ohjelmasta tuetulla SDF-hankkeella ehkäistään Reinin tulvia

7 miljoonaa vahingoista kärsinyttä ihmistä ja 60 miljoonaa euroa vakuutettuja vahinkoja: siinä lukuja Eurooppaa vuosina 1998–2002 koetelleiden luonnosta ja teknologiasta aiheutuneiden katastrofien seurauksista Euroopan ympäristövirastoon (EEA) kuuluvissa 31 valtiossa. Tulevaisuudessa tilanne saattaa vielä pahentua. Vakuutuslaitosten ennustusten mukaan ensi vuosikymmenellä pelkästään luonnonmullistusten kustannukset nousevat 150 miljardiin dollariin vuodessa.

Viime vuosien katastrofien vaikutus vahinkoa kärsineiden alueiden elinkeinoelämään ylittää olemassa olevien korvausjärjestelmien mahdollisuudet. Jäsenvaltioiden joskus rakennerahastojen turvin toteuttamat ponnistelut talouden vauhdittamiseksi uudelleen ja alueiden kunnostamiseksi ovat näin ollen vaarassa mitätöityä. Usein luonnonmullistuksen tai teknologian aiheuttaman katastrofin vahingot koskettavat myös useampaa kuin yhtä valtiota. Näillä perusteilla Euroopan unionissa tarvitaan ehdottomasti kokonaisvaltaista ja yhdenmukaista riskienhallintaa.

Ehkäisyyn kuuluu erityyppisiä toimia: riskiä lieventäviä toimenpiteitä, joilla pyritään korjaamaan riskin lähde (esimerkiksi hiilidioksidipäästöjen vähentäminen ja velvollisuus rakentaa alueelle, joka ei ole tulville altis), sekä mukauttamistoimia, jotta riskin kanssa voidaan elää (esimerkiksi rakennusmääräysten mukauttaminen sekä patojen ja penkeiden rakentaminen). Yhteisön koheesio-, ympäristö-, liikenne- ja tutkimuspolitiikat sekä maaseudun kehittämisen politiikka rahoittavat kumminvointityyppisiä toimia.

Peräkkäisten tutkimusohjelmien kautta komissio tukee myös toimia, joilla lisätään tietoisuutta riskeistä. Luonnon tai teknologian riskeihin liittyvistä toimenpiteistä on myös säädetty useissa direktiiveissä ja muissa yhteisön määräyksissä ja säännöksissä.

Riskienhallinta – rahoitusmahdollisuudesta ensisijaiseksi tavoitteeksi

Nykyinen koheesiopolitiikka sisältää useiden riskinehkäisytöiden rahoitusta. Ehkäisytöistä on säädetty suoraan Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahastoa (EMOTR) koskevassa asetuksessa (¹); niitä käsitellään myös Euroopan laajuista yhteistyötä koskevasta yhteisöaloitteesta Interreg III:sta annetussa komission tiedonannossa (²).

Useita unionin jäsenvaltioita vuonna 2002 koskettaneiden katastrofien jälkeen komissio suositteli tarkastetuissa ohjeellisissa suuntaviivoissaan (³), joissa määritetään rakennerahastojen täytäntöönpanon ensisijaiset tavoitteet, että riskienhallintatoimenpiteiden rahoitus otettaisiin huomioon ohjelmien vuoden 2004 väliarvioinnissa ja suoritusvarauksen jaossa, jonka mukaisesti 8,246 miljardia euroa jaettiin ohjelmien suorituskyvyn perusteella.

Komissio antoi heinäkuun puolivälissä Euroopan aluekehitysrahastoa (EAKR) koskevan asetusehdotuksen, jossa riskienhallinta määriteltiin yhdeksi kauden 2007–2013 kolmesta ensisijaisesta tavoitteesta. Myös maaseudun kehittämisrahastoa (Feader) ja Euroopan kalatalousrahastoa koskevat asetusehdotukset sisältävät riskienhallintasäännöksiä (katso jäljempänä oleva taulukko).

Riskialttiiden alueiden määrittäminen

Rahastojen tukea saavilla alueilla, jotka on nykyiseksi kaudeksi määritetty sosiaalis-taloudellisin perustein, ei aina ole asianmukaista toteuttaa ennalta ehkäiseviä toimia. Aluekehitysrahastoa koskevan asetusehdotuksen mukaan tukikelpoisten alueiden valinta kuuluu jäsenvaltion toimivaltaan.

(¹) Neuvoston asetus (EY) N:o 1257/1999, annettu 17. toukokuuta 1999.

(²) Asiakirja K(2000) 1101, annettu 28.4.2000.

(³) KOM(2003) 499 lopullinen, annettu 25.8.2003.

Maaseuturahastosta voidaan antaa tukea metsäpaloja ehkäiseviin toimiin, joita toteutetaan jäsenvaltioiden riskialueiksi määrittämällä alueilla. Valtion on myös määriteltävä metsitykseen soveltuvat alueet.

Ehdotuksen luonnonhaitta-alueille myönnettävästä korkeammasta tuesta odotetaan helpottavan ehkäisytöimiä näillä alueilla, joilla ei rahoitusvaikeuksien vuoksi aina voida toteuttaa tehokkaita toimia tiettyjen riskien, kuten metsäpalojen ja lumivyöryjen, ehkäisemiseksi.

Tulevien strategioiden pohtiminen etukäteen

Kautta 2007–2013 koskevat asetusehdotukset hyväksyttyneen vuoden 2005 aikana. Jäsenvaltioiden ennakoivat näkemykset maantieteellisten riskialueiden määrittelystä sekä aihekohtaisesta, maantieteellisestä ja taloudellisesta keskittymisestä ovat laadittavien strategioiden menestyksen kannalta ratkaisevassa asemassa.

Strategioita laadittaessa on otettava huomioon luonnonmullistuksista ja teknologiasta aiheutuvat riskit etenkin altistuneimmilla alueilla. Mukauttamista ja riskien lieventämistä koskevilla tehokkailla strategioilla on välttämätöntä hyödyntää välineitä, joilla pystytään ottamaan huomioon kaikki vaikutukset ihmisiin, talouteen ja ympäristöön.

Koheesiopolitiikka antaa riskienhallinnan osalta mahdollisuuden osoittaa yhteisvastuullisuutta kahdella tavalla. **Rahoitustukea** voidaan antaa **epäsuotuisimmassa asemassa oleville unionin alueille**, mutta myös muille alueille, joiden kilpailukykyä on syytä tukea kyseisen alueen **kestävien** kehityssuunnitelmien edistämiseksi. Tiettyjen alueiden toiminta tai toiminnan puute saattaa myös mitätöidä toisten alueiden kehityksen. Tällöin kyseisten alueiden välistä yhteisvastuullisuutta voidaan vahvistaa **alueellisella yhteistyöllä**. Riskienhallintaan keskittyvä yhteisön koheesiopolitiikka mahdollistaa asian ottamisen entistä paremmin huomioon ympäristö- ja liikennepolitiikassa sekä maaseudun kehittämispolitiikassa, jotka vaikuttavat alueisiin ja 25 jäsenvaltioon.

Ilman laatu: ISPA-ohjelmasta rahoitetaan toimia Bulgariassa sijaitsevan Maritsa East 2 -voimalaitoksen päästöjen vähentämiseksi.

Koheesiopolitiikka ja riskienhallinta

	Kausi 2000–2006	Kausi 2007–2013
Aluekehitys	<p>Tarkastetut strategiset suuntaviivat</p> <ul style="list-style-type: none"> > Maantieteellisten ja vakauttamisen liittyvien tutkimusten tekeminen > Luontoon liittyvien riskien ehkäisy-suunnitelmat <p>Interreg III</p> <ul style="list-style-type: none"> > Raja-alueiden suunnittelua ja hallintaa koskevat yhteiset suuntaviivat ja suunnittelu > Rajaseutujen metsävarojen parantaminen, kestävä kehitys ja säilyttäminen sekä katastrofien ehkäisy > Yhteisten strategioiden ja riskienhallinnan laadinta 	<p>Tavoitteet: lähentyminen ja kilpailukyky</p> <p>Luonnonuhkista ja teknologiasta aiheutuvien riskien ehkäisy- ja hallintasuunnitelmat</p> <p>Tavoite: alueellinen yhteistyö</p> <p>Aihealueet:</p> <ul style="list-style-type: none"> > meriturvallisuuden edistäminen > tulvien torjunta ja sisämerialueiden suojeleminen > eroosion, maanjäristysten ja lumivyöryjen ehkäisy ja niiltä suojeleminen <p>Toimet:</p> <ul style="list-style-type: none"> > laitteistojen ja varusteiden tarjoaminen > perusrakenteiden kehittäminen > valtioiden välisten tukiohjelmien suunnittelu ja toteutus > riskien kartoitusjärjestelmät > yhteisten riskien ehkäisy-, seuranta- ja torjuntavälineiden laadinta
Maaseudun kehittäminen	<p>EMOTR</p> <p>Maa- ja metsätaloustuotantoa koskevien luonnonuhkien ja metsäpalojen riskien ehkäisy sekä vahinkojen korjaaminen</p>	<p>Maaseuturahasto</p> <p>Maa- ja metsätaloustuotantoa koskevien luonnonuhkien ja metsäpalojen riskien ehkäisy sekä vahinkojen korjaaminen</p> <p>Metsävarojen kehittäminen ja niiden laadun parantaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> > maatalousmaiden ja muiden kuin maatalousmaiden ensimmäinen metsitys > metsien suojeluarvon vahvistaminen maaperän eroosion torjunnassa > vesivarojen ja veden laadun ylläpito
Kalastuspolitiikka		<p>Luonnononnettomuuksien tai teollisuuden vahingoittaman kalatalouden tuotantomahdollisuuksien palauttaminen</p>

ALANKOMAAT

Reinin uoman laajentaminen

Kokonaiskustannukset: 6 591 385 EUR
EU:n tuki: 2 962 986 EUR

Reinin ja Maasin valuma-alueiden tulvia ehkäisevästä IRMA-ohjelmasta on tuettu kaudella 1997–2003 lukuisia, monesti innovoivia ohjelmia. Bakenhofin padon siirtäminen lähelle Arnheimiä on hyvä esimerkki IRMA:n yhtenäisestä lähestymistavasta. Kyseessä oli Reinin uoman levenyttäminen 200 metrillä usean kilometrin matkalta, ja ensimmäiseksi alta pois oli siirrettävä siirtolapuutarha-alue. Tämän jälkeen joen pääuoman viereen kaivettiin kanava, johon joen vesi pääsi valumaan. Laajentuneesta joesta syntyi uusi virkistysalue paikallisväestön käyttöön. Maisemasuunnittelun ja virtausvesien hallinnan yhdistävän, kaupunkialueella toteutetun toimenpiteen ansiosta kyseisessä kohdassa pystyttiin alentamaan Reinin enimmäiskorkeutta seitsemällä senttimetrillä ja parantamaan siten Arnheimin asukkaiden turvallisuutta.

Jacqueline Laman, Alankomaiden asunto-, aluesuunnittelu- ja ympäristöministeri, IRMA-ohjelman entinen koordinaattori
jacqueline.laman@minvrom.nl

ATLANTIN ALUE

Meriturvallisuus Atlantilla

Kokonaiskustannukset: 84 350 EUR
EU:n tuki: 48 920 EUR

Useilla Espanjan, Ranskan, Irlannin, Portugalin ja Yhdistyneen kuningaskunnan alueilla toimivan Atlantin alueen Interreg IIIB -ohjelman seurantakomitea teetti tutkimuksen valtioiden välisestä yhteistyöstä meriturvallisuuden alalla. Unionin eri merenlahtia edustavat asiantuntijat pohtivat kolmenlaisia asioita. Sitä, mitä asioita perustettavassa verkostossa ensisijaisesti käsitellään; edellytyksiä, jotka hankkeiden on täytettävä ollakseen yhdenmukaisia kansainvälisten elinten, valtioiden ja EU:n toimielinten toimien kanssa ja täydentääkseen niitä; muodostettavia kumppanuuksia, jotta hankkeista saadaan todellista lisäarvoa meriturvallisuuspolitiikalle. Aloitteella valmistellaan uutta ohjelmakautta, jonka aikana riskienhallinta ja meriturvallisuus ovat ensisijaisia tavoitteita.

Ronan McAdam, Atlantin alueen Interreg IIIB -ohjelman koordinaattori
interreg@cr-poitou-charentes.fr
(<http://www.interreg-atlantique.org>)

POHJANMERI

Tulvien estäminen

Kokonaiskustannukset: 9 847 575 EUR
EU:n tuki: 4 923 788 EUR

Tulvat muodostavat yhteisen riskin useimmille merenranta-alueille. Useita Pohjanmeren alueen Interreg IIIB -ohjelman toimijoita toimii Flows-hankkeessa tulva-alttiiden alueiden suojelemiseksi ja niiden kestävä kehityksen edistämiseksi. Flows-hanke yhdistää tulvien ehkäisyn tekniset ja sosiaaliset osa-alueet, jotta ehkäisy saataisiin entistä enemmän osaksi aluesuunnittelua. Hankkeen tarkoituksena on tuottaa vielä tarkempia karttoja ja parempia tulvien ja maankäytön simulaatiomenetelmiä sekä nykyaikaistaa yleisölle, päättäjille ja yrityksille suunnattua riskistä ilmoittamista ja tiedottamista. Yhdistyneen kuningaskunnan hankkeessa valittiin kolme testirakennusta, joissa kokeiltiin tulvien aiheuttamia vahinkoja vähentäviä menetelmiä.

Helen Elliott, Cambridgeshiren kreivikunnan neuvosto, hankkeen johtaja
helen.elliott@cambridgeshire.gov.uk

ALPPIEN ALUE

Geodesia riskienhallinnassa

Kokonaiskustannukset: 1 988 334 EUR
EU:n tuki: 974 167 EUR

ALPS-GPSQUAKENET-hankkeen tavoitteena on perustaa valtioiden välinen huipputehokas geodeettinen verkko, joka pohjautuu koko Alppien alueen kattaviin GPS-vastaanottimiin (Global Positioning System). Ensimmäisen Alpin kattavan geodeettisen verkon tarkkuus on millimetri vuodessa. Verkon ansiosta alueella voidaan käyttää kaikenlaisia GPS-sovelluksia, joita hyödynnetään muun muassa maanjäristysriskien määrittämisessä, meteorologiassa, alueellisessa seurannassa, liikenteessä ja kartografiassa. Hanke perustuu geodesian asiantuntijoiden ja loppukäyttäjien kumppanuuteen, ja se toimii erinomaisena alueellisten toimijoiden ja nuorten tieteentekijöiden monialaisena koulutusfoorumina.

Abdelkrim Aoudia, Triesten yliopisto, hankkeen johtaja
aoudia@dst.units.it

Inforegion verkkosivut

Inforegio-verkkosivut tarjoavat kattavan kuvan eurooppalaisesta aluepolitiikasta. Uusimmat tiedot löytyvät "Newsroom"-osiosta osoitteesta http://europa.eu.int/comm/regional_policy/newsroom/index_en.htm.

Euroopan komissio, aluepolitiikan pääosasto
Yksikkö 01, tiedotus ja viestintä
Thierry Daman
Avenue de Tervuren 41, B-1040 Bruxelles
F. (32-2) 296 60 03
Sähköposti: regio-info@cec.eu.int
Internet: http://europa.eu.int/comm/dgs/regional_policy/index_fi.htm

Tietoa Euroopan unionin aluetuista:
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

ISSN 1725-8162

© Euroopan yhteisöt, 2004
Tekstin jäljentäminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan.

Julkaisutoimisto
Publications.eu.int